

Sygn. akt: I C 1320/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	p.o. sekretarza sądowego Krystian Dąbrowski

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. A., H. A.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę, ewentualnie o zapłatę, ewentualnie o ustalenie.

I. oddała powództwo o zapłatę dochodzone z uwagi na nieważność umowy,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 35.553,99 (trzydzieści pięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt trzy 99/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 lipca 2022 r. do dnia zapłaty,

III. w pozostałym zakresie oddała powództwo ewentualne o zapłatę,

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 7.223,94 (siedem tysięcy dwieście dwadzieścia trzy 94/100) zł tytułem kosztów procesu.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 1320/21

UZASADNIENIE

Powodowie H. A. i M. A. w pozwie skierowanym przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. oraz dalszych pismach procesowych, ostatecznie żądali:

1. zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty 46.482,09 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia pozwanemu pisma procesowego z dnia 4 kwietnia 2022 r. do dnia zapłaty,

ewentualnie

2. zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty 35.553,99 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia pisma modyfikującego powództwo z dnia 18 października 2021 r. do dnia zapłaty,

ewentualnie

3. ustalenia nieważności umowy o kredyt hipoteczny o nr KH/ (...) z dnia 05.08.2008 r. zawartej pomiędzy powodami a pozwanym,

nadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów procesu za I instancję.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 7 sierpnia 2008 r. zawarli z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) w kwocie 180.000 zł, indeksowany kursem CHF. Powodowie podnieśli, że umowa ta jest nieważna jako sprzeczna z ustawą Prawo bankowe i kodeks cywilny. Zdaniem strony powodowej świadczenie kredytobiorców nie zostało jednoznacznie określone, a jego wartość została uzależniona jedynie od woli pozwanego w zakresie regulowania kursem waluty zgodnie z tabelą obowiązującą w banku. O nieokreśloności świadczenia powodów w umowie kredytu świadczy także niemożność ustalenia z jej treści wysokości rat kapitałowo-odsetkowych, dodatkowo ustalenie wysokości każdej raty zostało pozostawione bankowi. W ocenie strony powodowej umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne w myśl art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Postanowienia przewidujące cały mechanizm indeksacji mają charakter niedozwolony, tj. § 2 ust. 2, § 7 ust. 1, § 9 ust. 7-10, § 1 aneksu do umowy nr (...) z dnia 10.10.2014 r. Powodowie podnoszą, iż postanowienia te są niedozwolone, bowiem kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Kwestionowane postanowienia zmierzają do naruszenia równorzędności stron umowy, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami stosunku obligacyjnego. Abuzywność powołanych postanowień przejawia się tym, że klauzule te nie odwoływały się do ustalonego w sposób obiektywny kursu CHF, do obiektywnych wskaźników, lecz pozwalały w rzeczywistości pozwanemu kształtować ten kurs w sposób dowolny, wedle swej woli. Ponadto w umowie i w aneksie z dnia 10.10.2014 r. zawarto niedozwoloną klauzulę dotyczącą ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Powyższe postanowienia naruszają dobre obyczaje i interesy konsumenta, albowiem ponoszenie opłat nie było skorelowane z ekwiwalentnym świadczeniem banku.

Powodowie dochodzą, jako roszczenia głównego, kwoty 46.482,09 CHF tytułem części swojego świadczenia nienależnego, które w tej wysokości przewyższa świadczenie nienależne banku biorąc pod uwagę równowartość całego świadczenia w PLN. Powodowie w okresie od 10.10.2008 r. do 16.11.2021 r. w sumie na rzecz banku wpłacili kwoty 119.671,42 zł i 60.008,68 CHF, co stanowi równowartość 387.310,13 zł. Powyższe stanowi świadczenie nienależne powodów przy nieważności umowy kredytu. Mając na uwadze, że bank wypłacił kwotę kredytu 180.000 zł, powodowie nadpłacili kwotę 46.482,09 CHF i tej kwoty powodowie dochodzą.

Jako roszczenie ewentualne powodowie zgłosili żądanie zapłaty kwoty 35.553,99 zł stanowiącej nadpłatę w spłatach rat wobec zastosowania przez bank bezskutecznego, jako abuzywnego mechanizmu indeksacji. Wskazanej kwoty powodowie dochodzą za okres od 10.10.2008 r. do 16.11.2021 r. Wskazane roszczenie ewentualne o zapłatę aktualizuje się wobec nieuznania przez Sąd roszczenia o zapłatę wywodzonego z nieważności umowy (pozew k. 4-16, pismo procesowe powoda - zmiana powództwa z dn. 04.04.2022r. k. 1178-1180, pismo z dnia 19.04.2023 r. – k. 1251).

W odpowiedzi na pozew, **pozwany Bank (...) S.A. w W.** wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów, wskazując, że roszczenia powodów są bezpodstawne co do zasady, a ponadto nie zostały wykazane co do wysokości. Zaprzeczył między innymi jakoby:

- a) umowa była nieważna z jakichkolwiek powodów,
- b) umowa była sprzeczna z jakimkolwiek przepisem prawa,
- c) zapisy dotyczące indeksacji UNWW, były abuzywne lub w jakikolwiek inny sposób sprzeczne z prawem lub naruszały interesy kredytobiorców,
- d) bank nie wypełnił jakichkolwiek obowiązków informacyjnych wobec powodów,

- e) umowa była zawarta w walucie polskiej,
- f) pozwany ustalał kurs waluty obcej w sposób dowolny,
- g) kwestionowane postanowienia nie zostały uzgodnione indywidualnie,
- h) kwestionowane postanowienia nie dotyczą głównych świadczeń stron lub zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny,
- i) sporne postanowienia godziły w dobre obyczaje lub naruszały interes konsumenta, tym bardziej w sposób rażący,
- j) doszło do naruszenia równowagi kontraktowej stron stosunku zobowiązaniowego,
- k) bank jednostronnie określał wysokość zobowiązania powoda,
- l) uprawnienia pozwanego nie doznają żadnych formalnych ograniczeń,
- m) stosowanie klauzul indeksacyjnych służyło uzyskaniu przez bank dodatkowego wynagrodzenia,
- n) postanowienia umowy odnoszące się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego stanowiły klauzule niedozwolone,
- o) poprzez UNWW bank przerzucił na kredytobiorców ryzyko banku związane z zawieraniem umów kredytowych,
- p) powodowie świadczyli jakiegokolwiek świadczenie nienależne na rzecz banku.

Ponadto pozwany podniósł, że brak jest interesu prawnego po stronie powodów w żądaniu ustalenia, a nadto podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów.

W jego ocenie, roszczenie zgłoszone przez powodów mają charakter okresowy i jako takie przedawniają się z terminem 3 lat. Z ostrożności procesowej pozwany podniósł również zarzut przedawnienia z uwagi na upływ 10 lat od zawarcia umowy do skutecznego wniesienia pozwu w niniejszej sprawie (odpowiedź na pozew k. 84-245).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie, działając jako konsumenci, w dniu 10 lipca 2007 r. podpisali wniosek kredytowy o kredyt w kwocie 180.000,00 PLN z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym. Jako walutę kredytu oznaczyli CHF.

(dowód: wniosek kredytowy k. 302-304)

W dniu 7 sierpnia 2008 r. powodowie i pozwany Bank zawarli umowę kredytu hipotecznego nr KH/ (...) (sporządzoną w dniu 5 sierpnia 2008 r.). Powodowie zawarli umowę jako konsumenci. W umowie oświadczyli, że otrzymali regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) i zapoznali się z nim (§ 1 ust. 1 i 2).

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy, pozwany udzielił powodom kredytu w kwocie 180.000,00 PLN. W § 2 ust. 2 umowy wskazano, że kredyt jest indeksowany kursem CHF zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej.

Kredyt został przeznaczony:

- a) zakup mieszkania na rynku wtórnym – 179.000,00 PLN,
- b) refinansowanie kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe – 1.000,00 PLN (§ 2 ust. 3).

Stosownie do § 7 ust. 1 umowy, kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF, obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z tabelą kursów obcych Banku (...) S.A.

Splata kredytu następować miała przez bezpośrednie potrącanie przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy (§7 ust. 3). Kredyt miał być spłacany w 300 miesięcznych ratach, w tym o rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 300 równych ratach miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej (§ 7 ust. 2 umowy).

Zgodnie z postanowieniami § 6 umowy, kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej. Oprocentowanie kredytu wynosiło 4,0900% w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 1,3000 p.p. stałej w całym okresie kredytowania.

Zabezpieczeniem spłaty kredytu z odsetkami i innymi kosztami było ustanowienie hipoteki kaucyjnej do kwoty 306.000,00 PLN na nieruchomości oraz cesja na rzecz banku praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych oraz praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorcy (§ 9 ust. 1). Kredytobiorca był zobowiązany do zwrotu bankowi kosztów składki ubezpieczeniowej wnoszonej przez Bank, a miesięczna opłata z tytułu refinansowania składki ubezpieczeniowej wynosiła 127 zł (§ 9 ust. 3).

Dodatkowe zabezpieczenie kredytu do czasu, gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 148.000,00 PLN stanowiło ubezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim udziałem własnym Kredytobiorcy na podstawie umowy zawartej przez Bank z (...) S.A. Kredytobiorca był zobowiązany do zwrotu Bankowi kosztów ubezpieczenia w wysokości 1.220,00 PLN za pierwszy 36-miesięczny okres trwania ochrony ubezpieczeniowej. Jeżeli w tym okresie saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stałoby się równe lub niższe niż 148.000,00 PLN. Kredytobiorca zobowiązany był do zwrotu kosztów ubezpieczenia za kolejny 36- o miesięczny okres udzielonej bankowi przez (...) S.A. ochrony ubezpieczeniowej, o czym kredytobiorca miał zostać poinformowany przez bank pisemnie. Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stałoby się równe lub niższe niż 148.000,00 PLN, bank miał dokonać zwrotu proporcjonalnej części składki na rachunek Kredytobiorcy, za pełne miesiące kalendarzowe pozostające do końca okresu ubezpieczenia, za który składka została uiszczona (§ 9 ust. 7-10 umowy).

Zgodnie z § 11 ust. 2 umowy, integralną częścią umowy stanowił między innymi regulamin oraz cennik kredyt hipoteczny.

W regulaminie w § 3 ust 1 i 2 wskazano, że kredyt jest udzielany w PLN, natomiast może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych. Z kolei zgodnie z § 2 ust. 19 regulaminu, kredyt w walucie obcej to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli kursów waluty obcych obowiązującej w banku.

W trakcie obowiązywania umowy Bank dokonał zmiany Regulaminu R22 na wersję R99 (por. regulaminy k. 278-287 i 288-297).

Stosownie do postanowień obu regulaminów rata kredytu indeksowanego obliczana była według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych z dnia spłaty (§ 8 ust. 3 obu regulaminów). Przy czym w regulaminie R99 wskazano, że tabela kursów walut obcych ustalana jest nie rzadziej niż raz dziennie na podstawie kwotowań rynkowych poszczególnych par walut przy możliwym odchyleniu dla kursu kupna i kursu sprzedaży nie większym niż 10% od kwotowań rynkowych. W przypadku, gdy tabela kursów walut obcych ustalana jest w danym dniu co najmniej 2-krotnie, do ustalenia wysokości raty przyjmowany jest kurs

sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla kredytobiorcy z kursów obowiązujących w dniu płatności raty (§8.3. regulaminu R99).

Z kolei w § 8.4. regulaminów wskazano, że kredytobiorca może zastrzec w umowie, iż bank pobierał będzie ratę spłaty w rachunku w walucie do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w ofercie banku.

W przypadku kredytu w walucie obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, miał dokonać przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez bank w tabeli kursów walut obcych. Od wymagalnego kapitału, wyrażonego w PLN bank miał naliczać dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych (§ 9 ust. 4 obu regulaminów).

Zgodnie z regulaminami możliwa była wcześniejsza częściowa lub całkowita spłata kredytu. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota wcześniejszej spłaty jest obliczana według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w banku tabeli walut obcych z dnia realizacji wskazanego przez kredytobiorcę w dyspozycji o dokonanie wcześniejszej spłaty (§ 10 ust. 4). Od tej czynności należna była prowizja ustalona od kwoty wcześniejszej spłaty i przeliczana według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych z dnia realizacji wcześniejszej spłaty (§ 10 ust. 5).

Przewalutowanie kredytu na wniosek kredytobiorcy następowało według kursów:

- a) kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą,
- b) sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych w przypadku zmiany waluty z waluty obcej na PLN (§ 11 ust. 4 obu regulaminów).

Stosownie do § 11 ust. 5 obu regulaminów w przypadku zmiany waluty obcej na inną walutę obcą saldo kredytu miało być obliczane na podstawie obowiązujących w banku, w dniu złożenia wniosku o przewalutowanie, kursów walut dewiz, gdzie:

- x – saldo kredytu w nowej walucie
- y – saldo kredytu w dotychczasowej walucie,
- a – kurs sprzedaży dotychczasowej waluty kredytu,
- b – kurs kupna nowej waluty kredytu,

według wzoru:

$$x = y \cdot \frac{a}{b}$$

Pozwany bank przewidywał możliwość podwyższenia kwoty kredytu. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej prowizja za podwyższenie kwoty kredytu ustalana była od kwoty podwyższenia, przeliczonej według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych z dnia sporządzenia aneksu (§ 12 ust. 3 obu regulaminów).

Zgodnie z § 13 ust. 4 regulaminów przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej dla odnowienia zabezpieczenia stosuje się kurs sprzedaży dewiz obowiązujący w dniu odnowienia zabezpieczenia na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych.

(dowód: umowa k. 20-25, regulamin R22 k. 278-287 , regulamin R99 k. 288-297)

Strony w dniu 16 września 2011 r. zawarły porozumienie o rozłożeniu na raty opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu.

W dniu 10 października 2014 r. strony zawarły Aneks Nr (...) do umowy kredytu, na mocy którego w § 1 aneksu dodano do umowy w § 4 ust. 9 zgodnie z którym, z uwagi na fakt, iż saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu jest wyższe niż 80% wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu, do czasu gdy saldo zadłużenia nie stanie się równe lub niższe niż 148.000,00 PLN bank będzie pobierał prowizję za zwiększone ryzyko banku z tytułu występowania niskiego wkładu własnego. Prowizja miała być pobierana co miesiąc w kolejnych 36-miesięcznych okresach. Wysokość prowizji każdorazowo miała być obliczana wg wzoru: $PR = [((SK * KSD) - (80\% * WN)) - 3,0\%] / 36$

gdzie: PR – prowizja, SK – saldo zadłużenia, KSD – kurs sprzedaży CHF wg Tabeli Kursów Walut Obcych, WN – wartość nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu. Bank miał pobierać prowizję poprzez automatyczne obciążenie rachunku bankowego prowadzonego w PLN służącego do obsługi kredytu objętego umową każdego 30 dnia miesiąca.

Natomiast w § 2 umowy dodano postanowienie, zgodnie z którym kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania Kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w TKWO był kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podawany na stronie serwisu Reuters w chwili tworzenia TKWO. Wartość kursu kupna i wartość kursu sprzedaży z TKWO mogły odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%. Tabela miała być tworzona przynajmniej raz dziennie.

(dowód: porozumienie –k. 34, Aneks nr (...) k. 30-30v.)

Kolejny aneks, z dnia 13 listopada 2017 r., strony zawarły w związku z ustaleniem nowej wysokości salda zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu, od której kredyt przestanie być objęty dodatkowym zabezpieczeniem, w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Strony ustaliły, że bank będzie pobierał prowizję do czasu, gdy saldo zadłużenia nie stanie się równe lub niższe 149.760,00 zł.

(dowód: Aneks z dnia 13.11.2017 r. k. 31-31v.)

Bank wystawił zaświadczenie, w którym wskazał, że kredyt został uruchomiony w dniu 10 września 2008 r. w wysokości 179.999,99 PLN, co stanowiło równowartość 84.877,63 CHF, zgodnie z kursem kupna waluty według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu.

(dowód: zaświadczenie k. 32)

W okresie od 10 października 2008 r. do 16 listopada 2021 r. powodowie uiszcili na pokrycie rat kapitałowo-odsetkowych 199.430,40 zł i 60.008,68 zł CHF (łącznie równowartość 363.668,33 PLN). W tym okresie, przy założeniu, że spłata następowała w walucie PLN bez indeksacji do CHF przy niezmiennych pozostałych warunkach umowy powodowie powinni wpłacić łącznie 199.430,40 PLN, a więc wystąpiła nadpłata w wysokości 164.237,93 PLN, natomiast w walucie spłaty nadpłata wyniosła 46.904,38 PLN i 27.946,01 CHF.

(dowód: opinia biegłego k. 1204-1209v.)

Powodowie przeznaczyci środki pochodzące z kredytu na zakup mieszkania służącego do zamieszkania przez dzieci na studiach. W kredytowanej nieruchomości nie była zarejestrowana ani prowadzona działalność gospodarcza. Nieruchomość nie była nigdy wynajmowana. Powodowie kredyt otrzymali i początkowo spłacali w złotych. Zdecydowali się na kredyt powiązany z walutą CHF, gdyż był znacznie korzystniejszy niż zaproponowany im kredyt złotowy. Przed zawarciem umowy poinformowano powodów, że kurs CHF utrzymuje się od wielu lat na stabilnym

poziomie. Powodowie podpisali umowę w kształcie przedstawionym przez bank. Umowa była konstruowana przez centralę.

Powodowie w 2017 r. dowiedzieli się, że bank zastosował w umowie niedozwolone postanowienia umowne. Powodowie w 2021 r. dokonali całkowitej spłaty kredytu.

(dowód: zeznania świadków: E. O., B. Z., D. B. i J. C. k. 614v.-616v., zeznania świadka K. M. k. 951, zeznania świadka M. D. k. 1113-1114, zeznania powodów k. 1244v.-1245)

Sąd zważył, co następuje:

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt dokumenty, w tym umowę o kredyt hipoteczny, wniosek kredytowy, regulaminy kredytowania i zaświadczenia wystawione przez pozwany bank. Ich wiarygodność nie była kwestionowana przez żadną ze stron.

Ponadto Sąd uwzględnił zeznania powodów i zawnioskowanych świadków E. O., B. Z., D. B., J. C., K. M. i M. D. w zakresie jakim znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym. Podnieść należy, że świadkowie B. Z., D. B., J. C., K. M., M. D. nie uczestniczyli w zawarciu spornej umowy ani przy innych czynnościach składających się na jej wykonanie. Świadek B. Z. nie pamiętała okoliczności zawarcia tej konkretnej umowy. Świadczenie ograniczyli się do ogólnych kwestii związanych z funkcjonowaniem kredytów oraz ogólnych procedur ich udzielania przez pozwany bank.

Ponadto Sąd uwzględnił opinię biegłego, której wiarygodności i rzetelności nie zakwestionowała skutecznie żadna ze stron. Sąd nie znalazł podstaw do podważenia powyższej opinii. Opinia stała się podstawą poczynionych ustaleń faktycznych,

w zakresie obejmującym rozliczenie nadpłaty na skutek stosowania przez pozwanego kwestionowanych klauzul abuzywnych składających się na mechanizm indeksacji.

Sąd pominął wniosek dowodowy strony pozwanej dotyczący dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. Pominięcie dowodu zgłaszanego przez stronę jest bowiem dopuszczalne wtedy, gdy okoliczności sporne, na które dowód powołano, zostały dostatecznie wyjaśnione (wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r. sygn. akt II CNP 41/12, wyroki SN: z 12 stycznia 2005 r., I CK 451/04, z 5 lutego 2009 r., II UK 176/08 i z 13 grudnia 2010 r., III SK 16/10). Opinia biegłego stanowi jedynie dowód dający Sądowi, rozstrzygającemu sprawę merytorycznie, dokonanie ustaleń w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych (a więc wiedzy wykraczającej poza objętą zakresem wiedzy ogólnej – powszechnej). W tej sprawie Sąd uznał, że zgromadzone w sprawie dowody w postaci dokumentów, zeznań strony powodowej i opinii pierwotnej, w pełni pozwalają na rozstrzygnięcie sprawy, zaś wniosek dowodowy o dopuszczenie opinii biegłego potraktował, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Analizując zasadność powództwa, wskazać należy, że przepisy ustawy Prawo bankowe na dzień zawarcia umowy kredytu dopuszczały możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej. Zgodnie art. 69 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych

z przeznaczeniem na ustalony cel, zaś kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania

z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zasadnicze postanowienia umowy, w ocenie Sądu, spełniają więc przesłanki tego przepisu (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za ważną umowę kredytu bankowego. Znane są: strony umowy i kwota oraz waluta kredytu, cel na jaki został udzielony, zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany oraz inne niezbędne warunki.

Jak wynika z treści zawartej pomiędzy stronami umowy, stosownie do jej postanowień, strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu początkowo wyrażona w walucie polskiej, zostanie w drodze indeksacji przeliczona na walutę franka szwajcarskiego i oprocentowana w sposób właściwy dla tej waluty. Jakkolwiek też przeliczenie dotyczące indeksacji następowało z zastosowaniem tabeli kursów obowiązującej w pozwanym Banku, skutkiem tego zastosowania nie jest unicestwienie czy unieważnienie umowy jako takiej w całości.

Zważywszy bowiem, że wniosek kredytowy bezspornie dotyczył kredytu w walucie polskiej, zaś postanowienia umowy jednoznacznie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego wypłata i spłata następuje w złotych polskich nie ulega wątpliwości, że strony zgodnie zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego. Przy czym, przepisy ustawy Prawo bankowe na dzień zawarcia umowy kredytu dopuszczały możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej. Jest to nadto konstrukcja dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego, jej istota polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości z zastosowaniem miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej.

Odnosnie ryzyka zmiany kursu to wskazać trzeba, że na zmianę kursu waluty wpływa szereg czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, niezależnych od woli stron zawartej umowy. Kursy walut z natury swojego funkcjonowania cechują się zmienną wartością, wykazując raz tendencję zwyżkową, a innym razem spadkową. Zmienność kursów walut jest faktem powszechnie znanym, nie wymagającym dowodu. W umowie bank wskazał, że zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej.

Co do zasady zatem uznać trzeba, że brak jest podstaw do uznania, że umowa łącząca strony ze względu na jej konstrukcję (umowa kredytu indeksowanego) była sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego.

W niniejszej sprawie, powodowie wskazali, że postanowienia § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 umowy oraz § 1 aneksu do umowy nr (...) z dnia 10.10.2014 r. – w zakresie klauzuli indeksującej świadczenie stron dwoma miernikami wartości określanymi dowolnie przez pozwanego oraz § 9 ust. 7-10 w zakresie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego i § 1 aneksu powinny być ocenione pod kątem ich abuzywności w świetle przepisów prawa, skutku ich abuzywności dla ostatecznego kształtu powstałego pomiędzy stronami stosunku prawnego, w tym również w kontekście oceny jego ewentualnej całkowitej nieważności na skutek ich bezskuteczności.

Powodowie, zawierając umowę kredytu występowali jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c., co nie zostało skutecznie zakwestionowane przez stronę pozwaną.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszają jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te

postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem są klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść. Uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona, wymagałoby wykazania, że konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego, zaś konkretny zapis był z nim negocjowany.

Zgodnie z postanowieniami umowy wysokość zobowiązania powodów (konsumentów) będzie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej – wypłata kredytu wg kursu kupna, zaś spłata wg kursu sprzedaży. W obu przypadkach chodzić miało o kursy pozwanego banku publikowane w niezdefiniowanej Tabeli. Konkretny sposób ustalania kursu nie został opisany w umowie. Bank miał jednostronną swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej. Umowa została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez bank, co wynika również z zeznań świadków.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że sporne postanowienia nie zostały uzgodnione indywidualnie, gdyż strona powodowa nie miała rzeczywistego wpływu na treść postanowień w zakresie kursów przyjętych do rozliczeń kredytu, przy wyrażeniu zgody na objęcie kredytu powyższymi klauzulami indeksacyjnymi. Zgoda na przyjęcie zaproponowanych przez bank postanowień warunkowała udzielenie kredytu. Wskazywana przez pozwanego okoliczność dotycząca doświadczenia, świadomości

i wiedzy strony powodowej odnośnie postanowień umowy kredytu nie powoduje ustalenia, że postanowienie umowne dotyczące klauzul indeksacyjnych było

z kredytobiorcą indywidualnie uzgadniane. Nie ma więc podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, stanowiącej narzędzie waloryzacji kredytu i wyznaczającej wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Dalej należało rozważyć, czy – skoro zakwestionowane postanowienia dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów.

Umowa nie wskazywała, w jaki konkretnie sposób tabela kursów banku jest ustalana. Nie wskazywał również tego Regulamin kredytowania osób fizycznych

w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A., który w swoich postanowieniach odwoływał się do kredytów indeksowanych kursem waluty obcej,

w tym CHF. To zaś nie pozwala na uznanie, aby postanowienia waloryzacyjne były wystarczająco jednoznaczne.

Przyznanie sobie przez pozwanego jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym bez znaczenia pozostaje sposób wykonania umowy stron w tym zakresie. Zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności

i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem. Bezzasadne było prowadzenie postępowania dowodowego w kierunku wykazania, czy kursy walut CHF/PLN według których dochodziło do rozliczenia stron z umowy kredytu stanowiły kursy rynkowe, jak też te kursy się kształtowały w porównaniu do innych Banków, zależności kursu ze zmianami na rynku walutowym, czy w końcu stosowanej praktyki rynkowej.

Postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – pierwszy do ustalenia wysokości kredytu w tej walucie po jego wypłacie w walucie polskiej oraz drugi do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN. Pierwszy z nich określono jako kurs kupna, a drugi – jako kurs sprzedaży CHF. Jak wiadomo powszechnie, kurs kupna to w pewnym uproszczeniu kurs, po którym deklarowane jest kupno danej waluty, a kurs sprzedaży to kurs, po którym

deklarowana jest jej sprzedaż, względnie kursy, według których będą rozliczane takie transakcje. Kurs kupna z reguły jest niższy od kursu sprzedaży, a że tak było zawsze w okresie wykonywania umowy stron potwierdza opisany powyżej sposób ustalania ich wysokości w pozwanym Banku. Różnica między tymi kursami, czyli tzw. spread walutowy, w uproszczeniu powinien zawierać w sobie koszt zakupu waluty i marżę (zysk) towarzyszący jej sprzedaży. Naliczenie spreadu ma ekonomiczne uzasadnienie w przypadku rzeczywiście zawieranych transakcji kupna i sprzedaży waluty, gdzie są ponoszone rzeczywiste koszty i można oczekiwać wynagrodzenia za rzeczywiście powzięte czynności. Nie ma natomiast uzasadnionych podstaw stosowanie spreadu przy rozliczaniu wypłaty i spłaty kredytu udzielanego, wypłacanego i spłacanego w walucie polskiej, a jedynie waloryzowanego kursem waluty obcej. W przypadku takiego kredytu nie dochodzi bowiem do żadnych realnych transakcji walutowych związanych bezpośrednio z udzieleniem kredytu, a jedynie do szeregu obliczeń matematycznych, których celem jest określenie wartości kredytu udzielonego w PLN oraz wartości poszczególnych rat spłaty według miernika wartości, jakim jest kurs waluty obcej. Stosowanie w tym celu różnych kursów nie ma zatem racjonalnego uzasadnienia. Bank nie ponosi bowiem żadnych kosztów zakupu waluty w celu wypłaty konkretnego kredytu udzielanego w złotych ani kosztów jej sprzedaży na rzecz kredytobiorcy i nie powinien również oczekiwać ich zwrotu, jak i dodatkowego wynagrodzenia (zysku) z tytułu takich czynności.

W umowie nie zostały sprecyzowane jasne i obiektywne kryteria ustalania przez bank kursu waluty, przyjmowanego do rozliczania wypłat i spłat kredytu w sposób, który pozwalałby kredytobiorcy na weryfikację poprawności kursu, a co za tym idzie sprawdzenie wysokości żądań banku (np. przez odwołanie do parametrów finansowych publikowanych lub znanych powszechnie). Brak takiej możliwości i zastrzeżenie dla banku wyłącznej kompetencji do ustalania wysokości kursu, według którego będzie rozliczana spłata kredytu i ustalana wysokość zobowiązania kredytobiorcy, jawiłyby się zatem jako rażąco naruszające interesy powodów. Narażałyby ich bowiem na niczym w zasadzie nieograniczone żądania banku co do spłaty udzielonego kredytu i jego wysokości, zależne wyłącznie od kursu waluty, do której waloryzowany jest kredyt, a którego wysokość zależy od woli banku.

Ponadto bank nie wykazał, aby dokonał skutecznej zmiany regulaminu, dokonując w tym zakresie indywidualnego uzgodnienia z powodami. Jednostronna zmiana regulaminu przez bank nie może bowiem sanować abuzywnych postanowień umownych. Zresztą postanowienia zmienionego regulaminu nie precyzują w sposób jednoznaczny kryteriów ustalania kursów przez bank.

W ocenie Sądu zawarcie aneksu nie sanowało wadliwej czynności prawnej. W doktrynie podniesiono (zob. E. Łętowska „Prawo umów konsumenckich” Wyd. C.H. Beck 2002 r., str. 22), że „europejska ochrona konsumenta opiera się na paradygmacie przejrzystości informacji i oznacza działania na rzecz stworzenia warunków dla swobodnego wyboru i decyzji konsumenckiej, bowiem pozycja źle poinformowanego partnera umowy, kierującego się własną oceną sytuacji i decyzjami co do zawarcia umowy podlega z oczywistych przyczyn degradacji”. W niniejszej sprawie powodowie, jako konsumenci, ewidentnie nie złożyli oświadczenia w przedmiocie wyłączenia zastosowania sankcji niezwiązania klauzulą niedozwoloną. W ocenie Sądu Bank nie może jednak zasłonić się w tej sprawie brakiem wiedzy o abuzywnym charakterze postanowień zawartych w umowie. W dacie zawierania aneksu, powodowie nie byli należycie poinformowani o tym, że klauzule abuzywne w umowie mogą zostać przez nich zaaprobowane.

Oceny tej nie zmienia sposób, w jaki bank pozyskuje środki na kredyty, czy też sposób wykazywania ich w sprawozdaniach finansowych lub – najogólniej rzecz ujmując – sposób księgowania. Powtórzyć trzeba, że w przypadku umowy, której przedmiotem jest udzielenie kredytu w walucie polskiej, kurs waluty obcej jest stosowany jedynie w celu waloryzacji zobowiązania, a między kredytobiorcą a bankiem nie dochodzi w istocie do żadnych rozliczeń walutowych i powstania związanych z tym kosztów.

Skutkiem uznania zapisów umowy wymienionych § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 umowy oraz § 1 aneksu do umowy nr (...) z dnia 10.10.2014 r. za niedozwolone jest wyeliminowanie ich z tej umowy. Wskutek wyeliminowania zawartych w umowie klauzul abuzywnych, brak jest wyraźnie oznaczonych zapisów dotyczących mechanizmu ustalania kursu waluty, jaki miałby być przyjmowany do ustalania wysokości rat spłaty w złotych polskich w kolejnych terminach płatności oraz rozliczenia wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia powodów.

Zgodnie z aktualnym poglądem wyrażonym w orzecznictwie, klauzulę waloryzacyjną traktuje się jako główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż wpływa ona na wysokość tego świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r. sygn. akt: I CSK 242/18, legalis nr 1966950, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 08 sierpnia 2019 r., I ACa 126/19). Zatem, w odniesieniu do przeliczenia należności stron brak jest możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi. Pogląd ten został wypracowany w oparciu o związanie wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18.

TSUE podtrzymał pogląd, że w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy, skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym.

Wyjątek ten obejmuje sytuacje w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałaby upadkiem umowy

i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi.

Dotychczas, orzecznictwo usuwając z umowy klauzule abuzywne odwoływało się do norm ogólnych prawa cywilnego, zastępując klauzulę waloryzacyjną średnim kursem walut obcych prezentowanym przez Narodowy Bank Polski czy też innych kursów walut wskazywanych przez strony w umowie. Zgodnie ze stanowiskiem TSUE nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, gdyż spowodowałoby to ingerencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów. Zresztą, pozostawałoby to także w sprzeczności z bytem klauzuli waloryzacyjnej jako świadczenia głównego kredytobiorców.

Zatem należy rozważyć, czy umowa łącząca strony może być utrzymana bez niedozwolonych klauzul, czy też nie jest to możliwe i należy ustalić nieważność umowy.

W ocenie Sądu brak jest przesłanek do uznania przedmiotowej umowy o kredyt za nieważną. W myśl przepisu art. 385¹ § 2 k.c. należało wyeliminować postanowienia umowne o charakterze niedozwolonym składające się na klauzulę waloryzacyjną uznając, że udzielony kredyt stanowił kredyt złotowy niezawierający takiej klauzuli.

Za możliwością utrzymania umowy przemawia okoliczność, że po wyeliminowaniu z umowy postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota kredytu, cel kredytu, okres i termin spłaty, wysokość prowizji oraz oprocentowanie. Zatem, tak skonstruowana umowa w pełni spełnia przesłanki umowy kredytu w świetle prawa bankowego i pozostaje zgodna z zasadą swobody kształtowania stosunków umownych, nie naruszając tym samym zasad współżycia społecznego. W tym miejscu wskazać należy, że eliminacja klauzul abuzywnych czyni zadość celu przepisów odnoszących się do niedozwolonych klauzul umownych w zakresie wyłącznego niestosowania tych postanowień, gdyż umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 14 lipca 2017 r. sygn. akt: II CSK 803/16.)

Podnieść należy, że zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należy dążyć do osiągnięcia stanu niezwiązania konsumenta nieuczciwymi postanowieniami umownymi, przy jednoczesnym utrzymaniu w mocy umowy. Zatem po wyeliminowaniu wskazanych postanowień umowa stron nadal może być wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu. Głównym przedmiotem umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do udostępnienia kredytobiorcy na czas oznaczony kwoty środków pieniężnych na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (art. 69 pr. bank.).

Wobec powyższego, ostatecznie umowę o kredyt zawierającą klauzule waloryzacyjne należy traktować jako kredyt złotowy, oprocentowany według przewidzianej umownie stawki LIBOR, przy czym, powołując się na wykładnię

w powołanej sprawie C – 260/18 nie ma znaczenia to, że Bank najprawdopodobniej nie ustaliłby wysokości oprocentowania według stawki LIBOR.

Powyższy wywód uwzględnia fakt, że 14 października 2021 r. Komisja Europejska wydała Rozporządzenie Wykonawcze (UE) 2021/1847 w sprawie wyznaczenia ustawowego zamiennika dla niektórych terminów zapadalności stopy LIBOR dla franka szwajcarskiego (CHF LIBOR). Na mocy tego rozporządzenia wskaźnik LIBOR CHF został zastąpiony wskaźnikiem SARON. Zmiana następuje z dniem zaprzestania publikacji wskaźnika LIBOR CHF i jest natychmiastowa. Modyfikacja nie wymaga podjęcia żadnych działań przez strony stosunków prawnych. W ocenie Sądu, sprawia to, że powyższa kwestia nie powinna mieć znaczenia dla możliwości kontynuowania wykonania umowy.

W ocenie Sądu, opisane powyżej postanowienia umowne w zakresie kwestionowanym stanowią niedozwolone klauzule umowne, a zatem są one bezskuteczne względem powodów. Jednocześnie usunięcie z umowy niedozwolonych postanowień nie powoduje jej nieważności, umowa bowiem może być dalej wykonywana. Umowa stron nadal może być wykonywana jako umowa kredytu bankowego po wyeliminowaniu spornych postanowień. W oparciu o pozostałe postanowienia umowy możliwe jest bowiem określenie praw i obowiązków stron.

Poprawność tego rozumowania została ostatnio potwierdzona w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2022 roku, sygn.. akt II CSKP 364/22, w którym z całą mocą podkreślono, że: „(...)usunięcie niedozwolonego postanowienia umownego nie oznacza w tym wypadku niedopuszczalnej zmiany nieuczciwego warunku, zaś dalsze trwanie umowy łączącej pozwanego z powodem jest możliwe i zbieżne z celem dyrektywy 93/13, by umowa w pozostałej części co do zasady nadal obowiązywała strony(...)”.

Podobnie w wyroku Sądu Najwyższego (Sygn. akt II NSNc 89/23) z dnia 5 kwietnia 2023 r. Sąd Najwyższy potwierdził, że okoliczność wystąpienia w umowie klauzul abuzywnych nie czyni automatycznie nieważną całość umowy. Celem dyrektywy 93/13 nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających postanowienia niedozwolone, lecz przywrócenie równowagi między stronami.

W ocenie Sądu, postanowienia umowne dotyczące upoważnienia banku do naliczania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami, bowiem nie mieli on żadnego wpływu na ukształtowanie umowy w tym zakresie.

Postanowienia te zostały sformułowane w sposób niejasny i niejednoznaczny. Mechanizm ustalania wysokości opłaty z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego został ukształtowany przez Bank w ten sposób, że obowiązek jej zapłaty miał ustać, gdy w dacie płatności kosztów ubezpieczenia kredytu saldo zadłużenia obniży się do kwoty niższej lub równej 148.000,00 zł (por. § 9 ust. 7-10 umowy k. 23). Przy takiej konstrukcji zapisu umownego, powodowie nie mieli realnej możliwości po upływie 36 miesięcy przewidzenia wysokości należnej opłaty. Opłata ta wynikała z wysokości świadczenia głównego w postaci salda kredytu które, w zależności od tabeli kursów walut, ulegało stosownej zmianie. Analogicznie jak w przypadku klauzuli waloryzacyjnej prowadzi to do uznania przedmiotowego zapisu jako sprzecznego z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco naruszającego interesy kredytobiorcy (por. wyrok SOKiK z dnia 24 sierpnia 2012 r., sygn. akt XVII AmC 2600/11). W ocenie Sądu, tak skonstruowana opłata ubezpieczenia z tytułu niskiego wkładu własnego rażąco narusza interesy konsumenta poprzez obciążenie ich nieuzasadnionymi kosztami. Odnosząc się zaś do kosztów ubezpieczenia w kwocie 1.220,00 zł za pierwsze 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej, wskazać należy, że podstawą wyliczenia tej opłaty była także kwota kredytu wyliczona według kursu kupna CHF, ustalonego przez bank. Ponadto pozwany nie przedłożył umów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego a tym samym nie wykazał celowości pokrycia tych kosztów przez powodów. Powodowie nie znali treści umów ubezpieczenia zawartych przez bank z ubezpieczycielami. Podkreślenia wymaga to, że aby wywołać skutek w postaci obciążenia kredytobiorcę kosztami, czynności banku powinny mieć charakter celowy. Ciężar bowiem udowodnienia obowiązku pokrycia kosztów przez powoda spoczywał na banku zgodnie z art. 6 k.c.

Jak wskazano wyżej, zgodnie z treścią przepisu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeśli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W niniejszej sprawie już samo nieprzedstawienie powodowi treści umowy ubezpieczenia uznać należało za dokonane z naruszeniem dobrych obyczajów. Nieudzielenie stronie powodowej informacji o treści stosunku ubezpieczenia, a w szczególności pozbawienia powodów możliwości zapoznania się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia niskiego wkładu własnego celem uzyskania przez niego wiedzy, jaki był rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jakie wypadki zostały objęte tą ochroną oraz jakie są ewentualne wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, nie usprawiedliwiał fakt, że powodowie nie byli stroną umowy ubezpieczenia. To oni wszakże mieli pokrywać koszty ubezpieczenia.

Okoliczności tej nie zmienia fakt, że mocą postanowień aneksu wykreślono postanowienia umowy w zakresie odnoszącym się do opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu. W miejsce ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, bank wprowadził prowizję za zwiększenie ryzyka banku z tytułu występowania niskiego wkładu własnego. Prowizja ta miała wynikać z wysokości salda kredytu które, w zależności od tabeli kursów walut, swobodnie ustalonej przez bank ulegało zmianie. Zatem tak jak w przypadku klauzuli waloryzacyjnej prowadzi to do uznania przedmiotowego zapisu jako sprzecznego z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco naruszającego interesy kredytobiorcy

W ocenie Sądu, opisane powyżej postanowienia umowne w zakresie kwestionowanym stanowią niedozwolone klauzule umowne, a zatem są one bezskuteczne względem powodów. Jednocześnie usunięcie z umowy niedozwolonych postanowień nie powoduje jej nieważności, umowa bowiem może być dalej wykonywana.

Z tych przyczyn Sąd na podstawie art. 58 k.c. oraz powołanych przepisów oddalił powództwo główne o zapłatę z uwagi na nieważność umowy (pkt I wyroku). Natomiast, oddalenie ww. roszczenia zaktualizowało konieczność rozstrzygnięcia o żądaniu zapłaty w związku z zawartymi w umowie bezskutecznymi postanowieniami.

Podstawą dochodzonego roszczenia o zapłatę stanowiły przepisy art. 410 § 1-2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści

w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. W myśl natomiast art. 410 § 1 i 2 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Jak już wyżej wskazano sporne postanowienia, z uwagi na stosowanie kursów, które mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy stanowią niedozwolone klauzule umowne, a zatem nie wiążą powodów i strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Rozliczenia kredytu dokonano, przy założeniu, że umowa nie zawiera klauzuli indeksacyjnej, a kredyt jest oprocentowany według stawki i z zastosowaniem marż pozwanego zawartych w umowie kredytowej i podlega spłacie w ratach wskazanych

w umowie oraz harmonogramie spłat stanowiących integralną jej część.

Sąd zasięgnął opinii biegłej z zakresu bankowości M. M. w celu wyliczenia wysokości zobowiązania powodów z tytułu zaciągniętego kredytu przy założeniu, że umowa kredytu hipotecznego była wiążąca z pominięciem niedozwolonych postanowień umownych dotyczących indeksowania kwoty kredytu

i rat kredytu do CHF oraz różnicy pomiędzy kwotą rzeczywiście uiszczoną przez powodów, a kwotą którą powodowie uściliby, gdyby kredyt został rozliczony z pominięciem klauzul indeksacyjnych za okres od 10 października 2008 r. do 16 listopada 2021 r. Sporządzona opinia w sposób obrazowy i wyczerpujący przedstawia wyliczenie kwoty nienależnie uiszczanego świadczenia, przy czym opinia ta nie została skutecznie zakwestionowana przez strony.

Z opinii biegłego wynika, że powodowie w okresie od 10 października 2008 r. do 16 listopada 2021 r. wpłacili na rzecz banku 199.430,40 zł i 60.008,68 zł CHF (łącznie równowartość 363.668,33 PLN). W tym okresie, przy założeniu, że spłata następowała w walucie PLN bez indeksacji do CHF przy niezmiennych pozostałych warunkach umowy powodowie powinni wpłacić łącznie 199.430,40 PLN, a więc wystąpiła nadpłata w wysokości 164.237,93 PLN, natomiast w walucie spłaty nadpłata wyniosła 46.904,38 PLN i 27.946,01 CHF.

Mając na uwadze powyższe na podstawie powołanych przepisów, wobec bezskuteczności postanowień umowy i regulaminu, zasądzono od pozwanego na rzecz powodów kwotę 35.553,99 zł – zgodnie z żądaniem powodów. Wskazać należy, że powodowie w piśmie z dnia 4 kwietnia 2022 r. sprecyzowali powyższe żądanie ewentualne oraz dodatkowo w piśmie z dnia 19 kwietnia 2023 r. Wskazać należy, że skuteczne dokonanie czynności polegającej na zmianie powództwa, także z wyjątkiem spraw o roszczenia alimentacyjne, wymaga zachowania formy pisma procesowego, o czym stanowi art. 193 § 2¹ k.p.c. Nie może więc skutecznie nastąpić poprzez ustną wypowiedź w trakcie rozprawy.

O obowiązku zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 k.c. od dnia 8 lipca 2022 r., tj. po upływie 7 dni od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pisma modyfikującego powództwo z dnia 4 kwietnia 2022 r. (pismo zostało doręczone 30 czerwca 2022 r.) W piśmie roszczenie było sprecyzowane i dostatecznie umotywowane, a zatem pozwany dysponował odpowiednim czasem, aby spełnić świadczenie.

W pozostałym zakresie powództwo o zapłatę dochodzone w związku z pobraniem przez bank środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości podlegało oddaleniu. Z powyższych względów na podstawie powołanych przepisów orzeczono jak w pkt II i III wyroku.

Nie zachodzi żadna przesłanka negatywna żądania zwrotu nienależnego świadczenia. Powodowie nie wiedzieli, że świadczą bez podstawy prawnej. Ponadto świadczyli w przymusowej sytuacji – zaniechanie świadczenia wiązały się z oświadczeniem o wypowiedzeniu umowy przez bank, z wszystkimi negatywnymi tego dla powodów konsekwencjami.

Wskazać należy, że zarzut przedawnienia roszczeń podniesiony przez pozwanego Bank jest bezzasadny. Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa, w przypadku dochodzenia zwrotu uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych na podstawie konstrukcji świadczenia nienależnego okres przedawnienia wynosił 10 lat zgodnie z art. 118 k.c.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustawach (Dz.U.2018.1104 z dnia 8 czerwca 2018 r.) termin przedawnienia wynosi 6 lat. Zgodnie z art. 5 ust. 2 cytowanej ustawy, jeżeli termin przedawnienia jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Niewątpliwie według dotychczasowych przepisów, termin przedawnienia nie upłynął, albowiem roszczenia powodów o zapłatę stały się wymagalne dopiero od momentu świadomego zakwestionowania ważności umowy kredytu. Powodowie w 2017 r. dowiedzieli się, że bank zastosował w umowie niedozwolone postanowienia umowne.

Uwzględnienie roszczenia ewentualnego o zapłatę, czyni bezprzedmiotowym odwołanie się do roszczenia sformułowanego jako kolejne żądanie ewentualne o ustalenie nieważności umowy.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. Powodowie nieznacznie przegrali sprawę w zakresie zwrotu nadpłaty (w zakresie żądania odsetek), dlatego pozwany zobowiązany jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na zasądzoną kwotę 7.223,94 zł na rzecz powodów: składa się opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 34 zł, opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000 zł, oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3.600 zł oraz wynagrodzenie biegłego w wysokości 1.489,94 zł, opłata sądowa od zażalenia 200 zł, koszty zastępstwa w postępowaniu odwoławczym w związku ze złożeniem zażalenia – 900 zł.

W związku z tym, w punkcie IV wyroku Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 7.223,94 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. sędzia Ewa Oknińska